

TÜRK VELİLERİN ÇOCUKLARININ ANADİLLERİNİ ÖĞRENME SORUNLARINA YÖNELİK GÖRÜŞLERİ: ALMANYA ÖRNEĞİ

OPINIONS OF THE TURKISH PARENTS ABOUT THE PROBLEMS OF THEIR CHILDREN DURING LEARNING MOTHER LANGUAGE: GERMANY CASE

Doç. Dr. Mustafa ARSLAN

Uluslararası Karadeniz Üniversitesi, Türk Filolojisi, marslan@ibsu.edu.ge, Tiflis – Gürcistan

Nazım DOĞAN

Doktora Öğrencisi, Uluslararası Burch Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
dogannazim66@hotmail.com, Bosnia and Herzegovina

ÖZET

Bu çalışmada Almanya’da yaşayan Türk velilerin çocuklarının anadillerini öğrenme sorunlarına yönelik görüşleri belirlemeye çalışılmıştır. Bireyin kendi öz kültürünü aldığı almaya başladığı ilk ortam ailedir. Kültür içerisinde en temel unsur anadilidir. Almanya’da yaşamak durumunda olan çocukların kendi kimliklerini ve dillerini edinmelerinde onlara yardımcı olacak en birinci etken ailelerdir. Okul ve çevreyle bu tamamlanmaya çalışılsa da aile işin merkezindedir. Bu bağlamda velilerin, çocuklarının anadillerini öğrenme sürecinde karşılaştıkları sorunlara yönelik görüşleri çok önemlidir. Nitel araştırma kapsamında ilgili kaynaklar taranarak ve uzman görüşü alınarak görüşme yoluna dayalı bir veri toplama aracı geliştirilmiştir. Veliler üzerinden toplanan veriler SPSS programında analiz edilmiştir. Veli görüşüne göre elde edilen bulgulara göre Almanya’da yaşayan çocukların anadillerini öğrenme yolunda karşılaştıkları sorunların başında Almanya şartlarında anadili eğitimi yapacak uzman eğitimcilere gereksinim duyulmaktadır. Çocukların anadili eğitiminde motivasyonsuzluk yaşadıkları, dört temel dil becerisini beklenen düzeyde kullanamadıkları belirlenmiştir. Ana dili eğitim müfredatının ve kullanılan ders materyallerinin ihtiyacı karşılamadığı saptanmıştır. Velilerin anadili eğitimi noktasında çocuklarına gereken desteği sağlayamadıkları anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türk Veliler, Almanya, Türkçe, Anadili, Çocuklar, Öğrenme.

Abstract

In this study, it is tried to determine the opinions of Turkish parents living in Germany on their children's problems of learning their mother tongue. The first environment in which the individual begins to receive his own culture is his family. The most basic element in culture is mother tongue. The first factor in helping children to live their own identity and language in Germany is their families. Although there are some other factors like Schools and Environments which may support on this the family is key factor. In this context, the opinions of parents about the problems they encounter in the process of learning their childrens mother tongue are very important. Within the scope of qualitative research, a data collection tool based on the interview method was developed by scanning relevant resources and taking expert opinion. Data collected from parents were analyzed in the SPSS program. According to findings from parents' opinions, the main problem of the Children living in Germany in the way of learning their mother language is the lack of expert trainers. It has been identified that children are not motivated in their mother tongue education and can't use the four basic language skills at the expected level. It was determined that insufficient the main language education curriculum and course materials used. In addition, it has been identified that parents cannot provide their children with the necessary support during their mother tongue education.

Keywords: Turkish Parents, Germany, Turkish Language, Mother Language, Children, Learning

1. GİRİŞ

30 Ekim 1961’de Türkiye’den Almanya’ya başlayan işçi göçü neticesinde bugün 3 milyona yakın Türk Almanya’da yaşamını sürdürmektedir. “Aralarında işadami, sanatçı, siyasetçi, bilim adamı, gazeteci ve yazar başta olmak üzere her dalda oldukça önemli-olumlu örneklerle sahip olan Almanya Türkleri, Türkiye ve Almanya arasındaki siyasi, ekonomik ve sosyal bağların daha güçlenmesinde önemli rol oynamaktadır” (Çelik, 2012:147).

Almanya’da yaşayan Türk nüfusun asimilasyona maruz kalmaması ve kimliklerini entegrasyon çerçevesinde koruyarak muhafaza etmeleri, gelecek nesli bilinçli bir şekilde yetiştirmelerine bağlıdır. Onların öz benliklerini korumaları için anadillerini öğrenmeleri önemli bir zorunluluktur. Ayrıca anadilinin özelliklerini iyi bilen bireyler içinde yaşadığı toplumun dilini de kolay öğrenmekte ve bu durum onların o topluma kolay intibak sağlamalarına yardımcı olmaktadır.

Kültür bir toplumu bir arada tutan önemli bir unsurdur. Kültürü oluşturan en önemli mozik ise anadilidir. Bir halkın yok olması anadilini kaybetmekle başlar (Babacan, 2008). Bu bağlamda çocukların anadili eğitimine aile içinde başlanmalı aile ortamında anadili konuşulmalıdır. Aileler, çocuklarının ana dillerini kullanabileceği alanları onlarla okuma yazma çalışmaları yaparak genişletebilir. Zengin bir sözlü gelenekten gelen Türk aileleri, çocukları ile paylaşacak birçok tarihi olaya ve hikâyeye sahiptirler. Bir sonraki aşamada anadilinin kullanıldığı ortamlara ve anadili eğitiminin yapıldığı kurumlara çocuklarını yönlendirebilirler.

Küreselleşen dünyamızda bu duruma paralel olarak iletişim teknolojileri de hızlı bir biçimde gelişmektedir. Günümüz nesillerinin bu hızlı dönüşümde kültürleşme sorunu yaşamaları muhtemeldir. Söz konusu değişimlere uyum sağlayamayan ve kültürleşemeyen bireyler referans alacağı toplumsal normları ve değerleri olmadığından yalnızlaşmakta, içinde yaşadığı ortamda nasıl düşüneceğini, nasıl davranacağını bilememektedir. Bu durum bireyin sosyal bağlarından uzaklaşmasına, kültürüne ve değerlerine yabancılaşmasına yol açmaktadır (Arends-Toth ve van de Vijver, 2003, 2006:akt. Ekşi vd., 2015:70).

İş yoğunluğu nedeniyle Almanya’da yaşayan kimi ailelerin çocuklarının anadili eğitimini gözardı etmeleri muhtemeldir. Sonradan anadilini öğrenmeye çalışan bireyler sosyal ve psikolojik sorunlarla karşılaşabilmektedir.

Çocukların 3-9 yaş arasındaki zihinsel gelişimi ve ailelerin çocukları ile konuşma süresi arasında doğrudan bir ilişki vardır. Aile, çocukları ile ana dillerini ne kadar çok kullanırsa, çocukların kelime kadrosu ve ifade gücü o oranda gelişir. İki dilli ve tek dilli çocuklar üzerinde yapılan araştırmalar, iki dilli çocukların okuma-yazma ve sayısal beceride daha hızlı ilerleme yakaladıkları doğrultusundadır (Long, 2012: 2).

Almanya ve diğer ülkelerdeki Türk çocuklarının mutluluğu, başarısı ve geleceğine dair ebeveynlerin daha fazla sorumluluk almaları gerekmektedir. Yurt dışında yaşayan Türk çocuklarının bireysel, zihinsel ve sosyal gelişimleri anadillerini öğrenme dereceleri ile paralellik arz etmektedir. Aileler bu sorumluluğun merkezinde olmakla birlikte resmi ve sivil toplum kuruluşlarına da anadili öğretiminde önemli sorumluluklar düşmektedir. Çocukların kültürel gelişimi hiçbir siyasi görüşe ve ideolojiye feda edilmemelidir. Ayrım yapılmaksızın Türkiye vatandaşı olan tüm bireylere anadili ve kimlik gelişiminde herkes ve her kurum aynı mesafede olmalıdır. Farklı milletleri içeren renkli bir kültüre sahip Türkiye vatandaşı olmak ve yurt dışında bunu gururla temsil etmek her vatandaş için bir gurur kaynağıdır. Bu bağlamda Türkiye dışında nerede olursa olsun Türkiye vatandaşı olan çocukların öz kültürlerini ve anadillerini edinmelerine tüm aile fertlerinin desteği çok önemlidir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Yöntemi

Nitel araştırmalar sosyal çevrede bireyin davranışlarının nedenini açıklamaya çalışan araştırmalardır. Bireyler herhangi bir konuda buldukları koşulları dikkate alarak bir takım davranışlar içerisine girerler. Özellikle eğitim gibi önemli bir konuda günümüz insanları daha hassas davranmaktadırlar. Arastaman vd. (2018:42) nitel araştırmayı “Bu tartışmalar ışığında nitel araştırma; insani deneyimler ve gerçeklikler hakkında geniş kapsamlı sorular yoluyla insanların yaşamlarını anlamamıza yardımcı olabilecek zengin ve betimleyici verilerin üretilmesi şeklinde tanımlanabilir” şeklinde açıklamışlardır.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini çok kültürlü bir ortam olan Almanya’da yaşamakta olan ve anadili Türkçe olan öğrenci velileri oluşturmaktadır. Çalışmanın örnekleme “basit (seçkisiz) rastgele örnekleme” yöntemi kullanılarak evren içerisinden seçilen toplam 242 öğrenci velisinden meydana gelmiştir. Seçkisiz örneklem geçerli, güçlü bir temsil özelliğine sahiptir. Hiçbir yöntem örnekleme açısından garanti veremez ancak temsil bakımından basit rastgele örnekleme daha güçlüdür. Seçkisiz örnekleme, konuyla ilgili evrendeki tüm bireylere eşit ve birbirinden bağımsız şans vermektedir (Özen ve Gül, 2007:399).

2.3. Verilerin Toplanması

Nitel araştırmalarda verilere gözlem, görüşme ve döküman yöntemi ile ulaşılmaktadır. Bu çalışmada görüşme yöntemlerinden biri olan anket aracılığı ile veriler toplanmıştır. Elde edilecek verilerin doğruluğu ve güvenilirliği açısından katılımcılar gönüllülük esasına göre belirlenmiştir. Araştırmada likert tipi sorular (1=*Kesinlikle katılmıyorum*, 2=*Katılmıyorum*, 3=*Kısmen katılıyorum*, 4=*Katılıyorum*, 5=*Kesinlikle katılıyorum*) kullanılmıştır. Veli anketinin, 1. bölümünde 7 demografik bilgi sorusu yer almıştır. 2. bölümde ise toplam 16 kanıdan oluşan sorular bulunmaktadır. Anket toplam 23 maddeden oluşmuştur. Yapılan faktör analizi sonucunda 2. bölümde yer alan 16 maddelik ölçek üç alt boyuta ayrılmıştır. Ölçeğin alt boyutları ve madde yapısı: Destek (madde sayısı 6), Türkçe Kullanımını Değerlendirme (madde sayısı 5) ve Türkçe Eğitimi Değerlendirme (5) şeklindedir.

3. BULGU VE YORUMLAR

3.1. Araştırmaya Katılan Velilerin Cinsiyet ve Yaş Grubu Bilgileri

Çalışmaya 147’si (%60,7) erkek ve 95’i (%39,3) bayan olmak üzere toplam 242 veli katılmıştır. Ayrıca velilerin 20’si (%8,3) 30 yaş ve altında, 105’i (%43,4) 31-40 yaş arasında, 89’u (%36,8) 41-50 yaş arasında, 28’i ise (%11,6) 51 yaş ve üstünde yer almaktadır. Araştırmaya katılan anne ve baba oranları beklenen düzeyde gerçekleşmiştir, araştırmanın güvenilirliği açısından hem anne hem de babaların konuyla ilgili görüşleri önemlidir. Ayrıca olgun ve tecrübeli bir yaş grubunun araştırmaya katılmış olması verilerin geçerliliğini güçlü kılmaktadır.

3.2. Doğum Yeri, Eğitim Durumu ve Almanya’da Yaşam Süresi

Tablo 1’de görüldüğü üzere velilerin %74’ü Türkiye’de, %25,6’sı Almanya’da ve %0,4’ü bunların dışında bir yerde doğmuştur. Velilerin %9,5’i ilköğretim, %19,8’i ortaöğretim, %34,3’ü lise, %31’i üniversite ve %5,4’ü meslek lisesi mezunudur. Velilerin %18,6’sı 15 yıldan az süredir, %41,3’ü 15-29 yıldır, %40,1’i ise 30 yıl ve fazlası süredir Almanya’da yaşamaktadır. Velilerin çoğunlukla Türkiye’de doğmuş ve anadili bilinci olan bireyler olması konunun anlaşılması bakımından önemlidir.

Tablo 1. Velilerin Doğum Yeri, Eğitim Durumu ve Almanya'da Yaşam Süreleri

Değişken	Grup	f	%
Doğum Yeri	Türkiye	179	74,0
	Almanya	62	25,6
	Diğer	1	0,4
Eğitim Durumu	İlköğretim	23	9,5
	Orta Öğretim	48	19,8
	Lise	83	34,3
	Üniversite	75	31,0
	Ausbildung	13	5,4
Almanya'da Yaşanan Yıl	<15 Yıl	45	18,6
	15-29 Yıl	100	41,3
	30+ Yıl	97	40,1
Toplam		242	100

3.3. Evde ve Çocuklar Arasında En Çok Kullanılan Dil

Araştırmaya katılan velilerin %62'si çocuklarının evde Türkçeyi, %30'a yakının karma (Almanca-Türkçe) kullandıklarını belirtmişlerdir. Tablo 2'ye göre en ilginç bulgular çocukların kendi aralarında en çok kullandıkları dil oranlarıdır. Çocukların kendi aralarında en çok kullandıkları dil %43,8 karma, %29,8 Türkçe ve %25,6 Almanca şeklindedir. Çocukların evde Türkçeyi konuşma oranları yüksek olmasına karşın kendi aralarında düşüktür. Doğal olarak bunda ihalenin etkisinin olduğu açıkça görülmektedir.

Tablo 2. Evde ve Çocuklar Arasında En Çok Kullanılan Dil

Değişken	Grup	f	%
Evde En Çok Kullanılan Dil	Türkçe	150	62,0
	Almanca	21	8,7
	Karma	71	29,3
Çocukların Kendi Aralarında En Çok Kullandıkları Dil	Türkçe	72	29,8
	Almanca	62	25,6
	Karma	106	43,8
	Kararsız	2	0,8
Toplam		242	100

Bu bağlamda Yazıcı ve Temel (2011) de yaptıkları araştırmada benzer sonuçlara ulaşmışlardır “Ancak çok kültürlü ortamda bulunan Türk kökenli çocuklarda erken dönemden itibaren sosyal çevrelerinde, ev ortamlarında ve anaokullarında ikinci dil olan Almanca baskın olarak desteklenirken, ana dili yalnızca ev ortamında desteklenme olanağına sahiptir”.

3.4. Genel Sonuçlar

Türk velilerin çocuklarının anadillerini öğrenme gereksinimlerine yönelik görüşlerine yönelik verilerin analizi sonucunda genel ortalama $\bar{x}=2,54\pm 0,56$ olarak hesaplanmıştır. Bu sonuca göre maddelere katılım düzeyi genel olarak *kısmen katılıyorum* (%50,8) olarak belirlenmiştir. Tablo 3'de görüldüğü üzere alt boyutlara göre ortalamalar sırayla *Türkçe eğitimi değerlendirme* ($\bar{x}=3,01\pm 0,76$; %60,20), *Türkçe kullanımını değerlendirme* ($\bar{x}=2,67\pm 0,83$; %53,40) ve *destek* ($\bar{x}=2,03\pm 0,69$; %40,6) şeklinde tespit edilmiştir.

Tablo 3. Genel ve Alt Boyutlara Göre Ölçek Ortalamaları

Alt Boyutlar	N	Min.	Max.	\bar{x}	Ss	%
Türkçe Eğitimi Değerlendirme	242	1,00	5,00	3,01	0,76	60,2
Türkçe Kullanımını Değerlendirme	242	1,00	5,00	2,67	0,83	53,4
Destek	242	1,00	5,00	2,03	0,69	40,6
Ölçek Geneli	242	1,00	5,00	2,54	0,56	50,8

3.4.1. Türkçe Eğitimi Değerlendirme Alt Boyutu

Araştırmaya katılan veliler, *Türkçe eğitimi değerlendirme* alt boyutunda yer alan toplam 5 maddenin tamamına *kısmen katılıyorum* yanıtını vermişlerdir. Velilerin en fazla kısmen katıldıkları madde *Türkçe öğretmenlerinin Türkçe dersleri için yeteri kadar hassas olduklarını düşünüyorum* ($\bar{x}=3,16$) seçeneği olmuştur. Bunu, *Öğretmenlerinin Türkçe dersleri için çocuklarını motive edebildiklerini düşünüyorum* ($\bar{x}=3,09$) alt boyutu izlemiştir. Bu sonuçlara göre velilerin çocuklarına Türkçe öğreten öğretmenlerden yeteri düzeyde memnun olmadıkları anlaşılmaktadır.

Tablo 4. Türkçe Eğitimi Değerlendirme Alt Boyutu

Sıra	Madde	N	\bar{x}	Ss	Cevap Düzeyi
1	Türkçe öğretmenlerinin Türkçe dersleri için yeteri kadar hassas olduklarını düşünüyorum.	241	3,16	1,16	Kısmen Katılıyorum
2	Öğretmenlerinin Türkçe dersleri için çocuklarını motive edebildiklerini düşünüyorum.	242	3,09	1,15	Kısmen Katılıyorum
3	Çocuğumun aldığı Türkçe dersinin içeriğinden memnunum.	239	2,95	1,07	Kısmen Katılıyorum
4	Türkçe ders materyallerinden kültürel olarak memnunum.	240	2,94	1,05	Kısmen Katılıyorum
5	Türkçe dersi için okul yönetiminden memnunum.	242	2,92	1,09	Kısmen Katılıyorum

Anadili Türkçe olan ve yurt dışında yaşayan ailelerin çocuklarına Türkçe dersi veren öğretmenler, yabancı dil olarak Türkçe dersi ve anadili olarak Türkçe dersi veren öğretmenlerden farklı bir misyonu üstlenmektedirler. Bu görevi üstlenecek öğretmenlerin yabancı dil bilmeleri, iyi bir rehber olmaları, hem pedgojik olarak hem de alan bilgisine sahip olmaları gerekmektedir. Gerekirse bu öğretmenlere altı ay veya bir yıl süre ile oryantasyonda verilmelidir. Almanya’da anadili Türkçe olan .ocuklara verilecek Türkçe dersinin amacı çocuklardaki dil edincini iyileştirmeyi ve geliştirmeyi amaçlamaktadır. Ancak çocukların anadili edinçlerini yükseltme çalışmalarının amacına ulaşabilmesi için çocukların geldikleri sosyal çevreyi ve durumlarını iyi bilmek ve ona göre yöntemler geliştirmek gerekir (Die Gaste, 2009:26).

Tablo 4'te elde edilen bir diğer bulguya göre veliler başka bir konuyada vurgu yapmaktadırlar. Türkçe derslerinin ve ders materyallerinin içeriğinin beklentilerini tam olarak karşılamadığını belirtmişlerdir. Ayrancı vd. (2017) konuyla ilgili yaptıkları çalışmada şu sonuca ulaşmışlardır:

Talim Terbiye Kurulu Başkanlığının 16.11.2009 tarih ve 201 sayılı kararıyla Mili Eğitim Bakanlığı tarafından yurt dışındaki Türk çocuklarına ana dili eğitimi için Türkçe ve Türk Kültürü ders ve çalışma kitapları hazırlanmıştır. Araştırmanın konusu olan bu kitaplar dil ve anlatım, bilimsel içerik ve biçimsel görünüş başlıkları altında incelenmiş ve pek çok hata tespit edilmiştir. Toplamda sekiz kitap incelenmiştir. Tespit edilen hatalar bu üç ana başlık altında gruplandırılmıştır. Söz konusu hatalar; yazım yanlışları, noktalama yanlışları, kitap içi yazım tutarsızlıkları, tekrarlar, amaç dışı etkinlikler, hedef dil dışı kullanımlar ve görsellerin yanlış kullanılması şeklinde özetlenebilir. Bahsi geçen bu hataların kitaplarda oldukça fazla görülmesi sebebiyle ana dili öğretimi açısından bu kitapların kullanılması uygun görülmemektedir. Özellikle kitaplarda görülen yazım yanlışlarıyla ilgili hatalar görmezden gelinmeyecek kadar yoğundur. Bu kitaplarla ilgili bir başka sorun da çalışma kitaplarındaki etkinliklerin Türkçe ve Türk kültürünü öğretmede yetersiz kalmaları ve hedef dil dışında başka dilleri içeren etkinliklerin kullanılmasıdır.

3.4.2. Türkçe Kullanımını Değerlendirme Alt Boyutu

Araştırmaya katılan veliler, *Türkçe kullanımını değerlendirme* alt boyutunda yer alan toplam 5 maddenin dördüne *kısmen katılıyorum*, birine *katılmıyorum* yanıtını vermişlerdir. Velilerin en fazla katıldıkları madde *Çocuğumun yeteri kadar anlayarak Türkçe kitap okuyabildiğini düşünüyorum* ($\bar{x}=3,10$) alt boyutudur. Velilerin katılmadıkları madde ise *Çocuklarımla Türkçe olarak rahat biçimde anlaşabiliyorum* kanısısıdır ($\bar{x}=1,95$).

Tablo 5. Türkçe Kullanımını Değerlendirme Alt Boyutu

Sıra	Madde	N	\bar{x}	Ss	Cevap Düzeyi
1	Çocuğumun yeteri kadar anlayarak Türkçe kitap okuyabildiğini düşünüyorum.	242	3,10	1,16	Kısmen Katılıyorum
2	Çocuğumun Türkçeyi yeteri kadar kullandığını düşünüyorum.	242	2,86	1,14	Kısmen Katılıyorum
3	Çocuğumun Türkçe dersini almadaki amacını bildiğini düşünüyorum.	241	2,85	1,09	Kısmen Katılıyorum
4	Çocuğumun Türkçe TV'yi yeteri kadar anlayarak izleyebildiğini düşünüyorum.	241	2,61	1,21	Kısmen Katılıyorum
5	Çocuklarımla Türkçe olarak rahat biçimde anlaşabiliyorum.	242	1,95	1,01	Katılmıyorum

Veli görüşüne göre çocuklarının anadilde anlaşma, okuma, dinleme becerilerinde sorun yaşadıkları görülmemiştir. Çok kültürlü ortamlarda anadilde bakan yönüyle dilsel becerilerin yaşanılan ortamda geliştirilmesi kolay değildir. Çocukların Almanca eğitim alırken buna paralel olarak anadil becerilerini geliştirmeleri onlarda merak uyandıracak yüksek bir motivasyona bağlıdır. Bu motivasyonun bileşenleri müfredatın, ders materyallerinin, derse yardımcı unsurların çok iyi hazırlanmış olması gerekmektedir. Hepsinden önemlisi heyecanı yüksek, bu işi misyon edinmiş bir öğretmene ihtiyaç vardır.

Durmuşçelebi (2007:249) yapmış olduğu Türkiye ve Almanya'da İlköğretimde Anadili Öğretimi başlıklı doktora çalışmasında ulaştığı sonuçlardan birisi; "Türkçe öğretim programının bilgiyi temel aldığı, Almanca öğretim programının ise yaşantıyı temel aldığı söylenebilir. Ancak dil öğretiminde bilginin sadece bir araç olması gerektiği göz ardı edilmemelidir" ifadesidir. Bu bakımdan anadil öğretimine yönelik programlar dilsel becerileri kazandırmaya yönelik olmalıdır. Çocuklar anadillerini kullanmaları gerektiğinde bunu severek, içtenlikle, gururla yapmalıdırlar.

3.4.3. Destek Alt Boyutu

Destek alt boyutunda yer alan toplam 6 maddenin tamamında veliler katılmıyorum cevap düzeyini işaretlemişlerdir. Türkçe dersi almaları için çocuklarıma maddi-manevi gerekli desteği sağlıyorum ($\bar{x}=2,26$) maddesi en yüksek oranla sıralamanın başında gelmektedir. Bunu Türkçe dersinin seçmeli değil zorunlu olmasını destekliyorum ($\bar{x}=2,23$), Türkçe dersi ile ilgili olarak veli toplantısını (Elternabend) faydalı buluyorum ($\bar{x}=2,10$), Türkçe dersi, ders geçme notuna dahil edilmelidir ($\bar{x}=2,09$), Çocuğumun Türkçesini geliştirmek için okul dışı faaliyetlere gitmesini destekliyorum ($\bar{x}=1,97$), Çocuğumun Türkçe dersi almasını istiyorum, ($\bar{x}=1,52$) destek alt boyutları sırasıyla izlemiştir.

Tablo 6. Destek Alt Boyutu

Sıra	Madde	N	\bar{x}	Ss	Cevap Düzeyi
1	Türkçe dersi almaları için çocuklarıma maddi-manevi gerekli desteği sağlıyorum.	241	2,26	1,14	Katılmıyorum
2	Türkçe dersinin seçmeli değil zorunlu olmasını destekliyorum.	242	2,23	1,27	Katılmıyorum
3	Türkçe dersi ile ilgili olarak veli toplantısını (Elternabend) faydalı buluyorum.	241	2,10	1,07	Katılmıyorum
4	Türkçe dersi, ders geçme notuna dahil edilmelidir.	241	2,09	1,19	Katılmıyorum
5	Çocuğumun Türkçesini geliştirmek için okul dışı faaliyetlere gitmesini destekliyorum.	241	1,97	1,03	Katılmıyorum
6	Çocuğumun Türkçe dersi almasını istiyorum.	242	1,52	0,87	Katılmıyorum

Almanya'da Türk vatandaşları ağır ve zor işlerde yoğun olarak ciddi bir emek ve zaman harcamaktalar ve bunun bir sonucu olarak aile, okul ve sosyal yaşam ikinci plana itilmektedir. Ayrıca son yıllarda internet aile içi iletişimi ve sosyal hayatı ciddi bir biçimde olumsuz etkilemiştir. Veliler bu bağlamda anadil noktasında çocuklarına gerekli desteği sağlayamadıklarını

açıkça belirtmişlerdir. Eğitimcilerin Türkçe derslerini zorunlu, notlu hale getirme çabaları pedagojik yetersizliklerinin bir sonucudur. Bu bağlamda veliler Türkçe derslerinin zorunlu hale getirilmesi, not verilmesi gibi dayatmalara karşı oldukları görülmektedir.

Destek alt boyutunda üç, beş ve altıncı maddelerde velilerin büyük oranda olumsuz bir tepkisi söz konusudur. Bu tablo aslında Almanya'da bu zamana kadar yapılan anadili eğitiminin sonucunun bir yansıması olduğu söylenebilir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Velilerin verdikleri cevapların hiçbiri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Yani, veliler cinsiyet fark etmeksizin benzer düşüncelere sahiptirler.

Veliler genel olarak verilen Türkçe eğitiminden ve çocuklarının Türkçe kullanımından istedikleri ölçüde memnun değildirler. Diğer bir ifade ile verilen Türkçe eğitimi ve bunun sonucunda çocuklarında meydana gelen gelişim velilerinin beklentilerini karşılamamaktadır.

Türkçe öğretmenlerinin dersleri için yeteri kadar hassas oldukları ve çocuklarını motive edebildikleri ile Türkçe dersinin içeriğinden, kullanılan materyallerden ve okul yönetiminden memnuniyet gibi kanıların tamamına velilerin katılmadıkları sonucu ortaya çıkmıştır. Bu doğrultuda Almanya ortamını kabullenmiş, ordaki Türk velileri anlayabilen, hem pedagojik hem de mesleki bilgi olarak alanında uzman, maddi kaygılardan uzak ve bu işi kendine misyon edinmiş ana dili eğitimcilerine ihtiyaç vardır. Almanya'da kullanılan ana dili dersi müfredatı yeniden yapılandırılmalıdır. Bu paralelde ders materyalleri yeniden geliştirilmelidir.

Veliler, çocuklarının Türkçe kitap okuyarak anlayabilme, evde Türkçe kullanma, TV'de izlenen Türkçeyi anlayabilme ve Türkçe dersinin amacını bilme gibi yeterliklerinin bekledikleri seviyede olmadığı görülmektedir. Ana dili eğitimi bilgi vermek yerine daha çok dilsel becerileri geliştirmeye yönelik olmalıdır.

Velilerin yaklaşık %74'ünün çocukları ile Türkçe olarak rahat biçimde anlaşamadıkları araştırmanın önemli sonuçlarından biridir. Velilerin çocuklarıyla ana dillerini konuşma arzuları açıkça bellidir.

Veliler, verilen Türkçe eğitiminden ve çocuklarının Türkçe kullanımından istedikleri ölçüde memnun olmamalarına rağmen çocuklarına Türkçe dersi için gerekli maddi-manevi desteği de sağlayamadıklarını açıkça belirtmiş olmaları sorunun çözümü bakımından önemlidir. Bu bağlamda velilerin de ana dili eğitimi noktasında bilinçlendirilmesi gerekmektedir.

Velilerin verilen Türkçe eğitiminden ve kendilerine düşen görevlerden haberdar edilmeleri için veli toplantısı ve veli seminerleri gibi çalışmalar yürütülmelidir. Velilerde Türkçe eğitiminin etkin bir paydaşı haline getirilmelidir.

KAYNAKLAR

Arends-Tóth, J. ve Van de Vijver, F. J. R. (2003). "Multiculturalism and acculturation: Views of Dutch and Turkish- Dutch". *European Journal of Social Psychology*, 33:249- 266.

Arends-Tóth, J. V. ve Van de Vijver, F. J. R. (2006). Issues in conceptualization and assessment of acculturation. In M. H. Bornstein & L. R. Cote (Eds.), *Acculturation and parent-child relationships: Measurement and development*, Mahwah, NJ: Erlbaum, pp. 33-62.

Çelik, L. (2012). "Ellinci Yılında Göçtürklerin Türkiye ve Almanya Açısından Önemi", *Tarihin Peşinde-Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7:147-164

Long, Y. (2012), "The Impact of Parental Involvement on Preschool Children's Later Language Development in Low-income Hispanic English Language Learners", *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, University of Nebraska Lincoln, Nebraska.

Ekşi, H., Demirci, İ., Yıldız, C., Ekşi, F. (2015). "Almanya'da Yaşayan Türk Göçmenlerin Aile Değerleri", *Değerler Eğitimi Dergisi*, 13(29): 70

Özen, Y. ve Gül, A. (2007). “Sosyal ve Eğitim Bilimleri Araştırmalarında Evren-Örneklem Sorunu”, KKEFD, 15:399

Arastaman, G., Öztürk Fidan, İ., Fidan, T. (2018). “Nitel Araştırmada Geçerlik ve Güvenirlik: Kuramsal Bir İnceleme”, YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi (YYU Journal of Education Faculty), 15(1):37-75.

Yazici, Z., ve Temel, Z. F. (2011). “İkidiilli ve Tek Dilli Çocuklarda Dil Gelişimi Okuma Olgunluğu İlişkisi”, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 11(22):145-158

Die Gaste, (2010). Göçmenlerin Anadili Sorunu ve Çözüm Önerileri, Göçmenlerin Anadili Sorunu ve Çözüm Önerileri Sempozyumu, 23-24 Mayıs.

Bağcı Ayrancı, B., Mete, F., Keskin, H. (2017). “İki Dilli Türk Çocukları İçin *Türkçe ve Türk Kültürü* Kitaplarının Şekil Açısından Değerlendirilmesi”, Aydın TÖMER Dil Dergisi, 2(2):51-52

Durmuşçelebi, M. (2007). Türkiye ve Almanya’da İlköğretimde Anadili Öğretimi -Eğitim Programları ve Ders Kitapları Açısından Bir Karşılaştırma, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçenin Eğitimi ve Öğretimi Anabilim Dalı.